

Bruxelles, den 1. oktober 2020
(OR. en)

11225/20
ADD 8

JAI 751
FREMP 81
AG 45
POLGEN 168

FØLGESKRIVELSE

fra:	Jordi AYET PUIGARNAU, direktør, på vegne af generalsekretæren for Europa-Kommissionen
modtaget:	30. september 2020
til:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, generalsekretær for Rådet for Den Europæiske Union
Komm. dok. nr.:	SWD(2020) 307 final
Vedr.:	ARBEJDSDOKUMENT FRA KOMMISSIONENS TJENESTEGRENE Rapport om retsstatssituationen 2020 Landekapitlet om Grækenland Ledsagedokument til MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET, DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG REGIONSUDVALGET Rapport om retsstatssituationen 2020 Retsstatssituationen i Den Europæiske Union

Hermed følger til delegationerne dokument SWD(2020) 307 final.

Bilag: SWD(2020) 307 final

EUROPA-
KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 30.9.2020
SWD(2020) 307 final

ARBEJDSDOKUMENT FRA KOMMISSIONENS TJENESTEGRENE

**Rapport om retsstatssituationen 2020
Landekapitlet om Grækenland**

Ledsagedokument til

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

**Rapport om retsstatssituationen 2020
Retsstatssituationen i Den Europæiske Union**

{COM(2020) 580 final} - {SWD(2020) 300 final} - {SWD(2020) 301 final} -
{SWD(2020) 302 final} - {SWD(2020) 303 final} - {SWD(2020) 304 final} -
{SWD(2020) 305 final} - {SWD(2020) 306 final} - {SWD(2020) 308 final} -
{SWD(2020) 309 final} - {SWD(2020) 310 final} - {SWD(2020) 311 final} -
{SWD(2020) 312 final} - {SWD(2020) 313 final} - {SWD(2020) 314 final} -
{SWD(2020) 315 final} - {SWD(2020) 316 final} - {SWD(2020) 317 final} -
{SWD(2020) 318 final} - {SWD(2020) 319 final} - {SWD(2020) 320 final} -
{SWD(2020) 321 final} - {SWD(2020) 322 final} - {SWD(2020) 323 final} -
{SWD(2020) 324 final} - {SWD(2020) 325 final} - {SWD(2020) 326 final}

SAMMENDRAG

Grækenland har vedtaget et betydeligt antal strukturreformer, der blev iværksat i forbindelse med de tre økonomiske tilpasningsprogrammer. Reformaktiviteterne omfattede ændringer i domstolenes organisation, foranstaltninger til forbedring af domstolenes forvaltning, udvidelse af brugen af informationsteknologiske værktøjer ved domstolene og fremme af alternative mekanismer til bilæggelse af tvister. Aktiviteterne er dog blevet gennemført med blandede resultater, og retssystemet står fortsat over for udfordringer hvad angår kvalitet og effektivitet. Navnlig er vedvarende bestræbelser på at sikre effektiv gennemførelse af de nylige reformer og yderligere fremskridt med digitaliseringen af retssystemerne vigtige for at opnå konkrete resultater.

Grækenland har i de seneste år indledt en lang række reformer til bekæmpelse af korruption og arbejder fortsat på at gennemføre en omfattende national bekæmpelse af korruption. Der er gjort en indsats for at strømline de institutionelle rammer og forbedre koordineringen af forskellige agenturer og organer, der har til opgave at bekæmpe korruption. En moderne juridisk ramme for indberetninger af aktiver og finansiering af politiske partier er på plads, men den er stadig ikke fuldt implementeret. Visse hindringer for retsforfølgelse af korruption på højt plan blev fjernet ved en revision af forfatningen i 2019, hvor procedurer vedrørende immunitetsordninger og forældelsesfrister blev ændret. En revision af straffelovgivningen i juni 2019 gav anledning til en række bekymringer, navnlig med hensyn til kriminalisering af bestikkelse. Efterfølgende revisioner afhjalp denne situation, men verserende sager er fortsat påvirkede. Lobbyvirksomhed i Grækenland er stort set ureguleret, og beskyttelsen af whistleblowere er ufuldstændig.

Forfatningen sikrer beskyttelse af ytringsfriheden og ret til indsigt i offentlige oplysninger. Strukturer til at sikre mediepluralisme og presserettigheder er på plads. Der hersker dog en vis tvivl med hensyn til effektiviteten af de regler, som skal sikre gennemsigtighed i mediejerskab. De vigtigste problemer vedrører utilstrækkelige mekanismer til at sikre overholdelse af faglige standarder inden for journalistik samt usikre arbejdsforhold for journalister, der blandt andet skyldes den økonomiske og finansielle krise.

Den demokratiske kontrol og balance i Grækenland har stået over for en række udfordringer i praksis. Især har proceduren for vedtagelse af love været under stort pres de seneste år, hovedsagelig på grund af konsekvenserne af den økonomiske og finansielle krise. Principperne om bedre regulering er ikke blevet overholdt fuldt ud, men den nylige omfattende lovgivning på dette område sigter mod at gøre noget ved disse udfordringer og er gradvist ved at blive gennemført. Grundlæggende og forfatningsmæssige rettigheder er beskyttet gennem domstole og uafhængige myndigheder. Der er ingen specifikke understøttende rammer for civilsamfundet i Grækenland, og der er civilsamfundsorganisationer, som er aktive på området inden for migration, der har udtrykt bekymring over, at det civile råderum til at operere i "marken" er indsnævet.

I. RETSSYSTEMET

Retssystemet i Grækenland er baseret på adskillelsen mellem almindelige civile domstole, straffedomstole og forvaltningsdomstole. Der er ingen særskilte domstole for erhvervsmæssige, arbejdsmæssige, økonomiske eller socialsikringssager. Alle sådanne sager hører under de civile domstoles eller forvaltningsdomstolenes normale kompetence. De civile domstole er organiseret i 154 distriktsdomstole, 63 domstole i første instans, 19 appeldomstole og den øverste domstol, som er en kassationsret. Straffedomstolene er organiseret i 41 domstole for simple forbrydelser, 63 domstole i første instans, 19 appeldomstole og den øverste domstol. Forvaltningsdomstolene er organiseret i 30 forvaltningsdomstole i første instans, ni appelforvaltningsdomstole og statsrådet. Den græske forfatning tager også højde for et vist antal specialdomstole¹. I nogle domstole er der oprettet særlige afdelinger for specifikke sager, f.eks. om maritime tvister og tvister om varemærker og intellektuelle ejendomsrettigheder. Revisionsretten spiller en dobbelt rolle, idet den dels fungerer som domstol og dels som forvaltningsmyndighed, der har til opgave at kontrollere offentlige regnskaber². Der er ingen formel forfatningsdomstol, og alle græske domstole har kompetence til at prøve lovenes forfatningsmæssighed. Dommere og anklagere udgør et konsolideret organ af "dommere", der er underlagt et system for så vidt angår rekruttering, karriere, rettigheder og forpligtelser, som stort set er ens for alle. Det græske system består udelukkende af karrieredommere og -anklagere. De udnævnes til civil- og strafferetlige retskredse eller til forvaltningsdomstole. Med hensyn til anklagemyndigheden er den organiseret i 63 anklagemyndigheder ved domstolene i første instans, 19 anklagemyndigheder ved appeldomstolene og rigsadvokaten ved den øverste domstol. Derudover er der også en anklager for økonomisk og finansiell kriminalitet og en anklager for korruption. Der er 63 advokatsamfund i Grækenland, ét ved hver domstol i første instans.

Uafhængighed

Retsvæsenets tre grene har et højt niveau af selvadministration. Der er tre øverste domstolsråd, ét for hvert af retsvæsenets hovedgrene³. Den udøvende magt og den lovgivende magt er ikke repræsenteret i sammensætningen af disse organer⁴. Disse råd træffer afgørelse om udnævnelser, forfremmelser, forflytninger og udstationeringer af dommere i de respektive grene af retsvæsenet og anklagere hvad angår domstolsrådet for civil- og strafferet. Med hensyn til de mest højtstående stillinger for dommere og anklagere i Grækenland, såsom

¹ Den europæiske e-justice-portal, Retssystemer i medlemsstater — Grækenland.

² Revisionsretten, som er en af de tre øverste domstole, har enekompetence til at revidere statens udgifter og relaterede sager, f.eks. sager, der opstår som følge af revision af uberettiget vækst i aktiver for personer, der har pligt til at indberette aktiver (som omhandlet i artikel 1 i lov 3213/2003), og foretage opkrævning hos de ansvarlige.

³ Specialdomstole oprettet i overensstemmelse med forfatningen kan også have deres eget domstolsråd.

⁴ De tre øverste domstolsråd (SJC) (et for civilretlige og strafferetlige sager, et for forvaltningsretlige sager og et for revisionsretlige sager) er sammensat af præsidenten for den pågældende domstol (henholdsvis den øverste domstol, statsrådet og revisionsretten) og medlemmer af denne domstol valgt ved lodtrækning samt to dommere fra den pågældende domstolsgren (uden stemmeret). Hvad angår domstolsrådet for civilretlige og strafferetlige sager omfatter det derudover også anklageren og to viceanklagere for den øverste domstol, mens domstolsrådene for forvaltningsretlige sager og for revisionsretlige sager omfatter henholdsvis generalkommissæren, der tjener ved statsrådet, og generalkommissæren, der tjener ved revisionsretten (se forfatningens artikel 90, stk. 1-4, læst i sammenhæng med artikel 67, 72 og 78 i lov 1756/1988 — lov om organisering af domstole og dommers status. Der forventes en forbedret sammensætning af de ovennævnte råd med hensyn til forfremmelser til højtstående stillinger, dvs. ved den øverste domstol (dommere og anklagere), ved statsrådet og ved revisionsretten (til stillingerne som rådgiver og generalkommissær) og ved appeldomstolen (til stillinger som sektionsformænd og anklagere).

præsidenten og vicepræsidenten for statsrådet eller den øverste domstol, præciserer den græske forfatning, at udnævnelser foretages ved præsidentdekret efter forslag fra ministerrådet. Dette har været udsat for en del kritik fra Europarådets Sammenslutning af Stater mod Korruption (Greco), men indtil videre har Grækenland ikke ændret de pågældende rammer⁵. En ændring af udvælgelsesmetoden vil også kræve en revision af forfatningen på grund af den måde, udnævnelsen til de pågældende domstole er formuleret i forfatningen⁶.

Graden af opfattelsen af retsvæsenets uafhængighed karakteriseres som gennemsnitlig. Blandt den brede offentlighed mener 53 %, at retsvæsenets uafhængighed er delvis god og meget god; en andel, der har været faldende i de seneste år. Det tilsvarende tal blandt virksomheder er 51 % og har været stabilt⁷.

Kvalitet

Der er iværksat et betydeligt antal reformer i forbindelse med rammerne for de økonomiske tilpasningsprogrammer i de senere år, men de er blevet gennemført med blandede resultater. Reformaktiviteterne omfatter bl.a. følgende ændringer i organisationen af domstole: nedbringelse af antallet af distriktsdomstole, foranstaltninger til forbedring af domstolens ledelse og fremskyndelse af retsplejen, udvidelse af brugen af informationsteknologi (IT) ved domstolene⁸, indførelse og fremme af alternative mekanismer til bilæggelse af tvister, revision af kodificeret lovgivning af stor betydning⁹ samt igangsættelse af reform og konsolidering af den komplekse lovgivningsramme¹⁰. Der har dog været blandede erfaringer med reformgennemførelsen indtil videre. Der er fortsat en række udfordringer, såsom manglen på tilgængelighed for offentligheden til onlineoplysninger om retssystemet, manglen på ordninger for maskinlæsbare retsafgørelser eller en mangel på undersøgelser foretaget blandt domstolsbrugere eller advokater¹¹. Der er imidlertid registreret forbedringer, f.eks. med hensyn til tilgængeligheden af midler til at indgive sager elektronisk eller til at overvåge de forskellige faser i sagerne samt fremme af og incitament til at bruge alternative metoder til bilæggelse af tvister¹². Myndighederne rapporterede også om positive tendenser med hensyn til udbredelse af mægling, især i handelsretlige tvister og i familie-

⁵ GRECO Fourth Evaluation Round — Compliance Report, punkt 57, hvor det tages i betragtning, at disse stillinger er underlagt en potentielt stærk indflydelse fra den udøvende myndighed, og det anbefales at revidere metoden til udvælgelse af de højeste stillinger for dommere og anklagere for at inddrage ligesindede i processen.

⁶ Grækenlands forfatning, artikel 90, stk. 5. Parlamentet afviste en revision af denne bestemmelse i februar 2019.

⁷ Figur 44 og 46, EU's resultattavle for retlige anliggender for 2020. Graden af opfattelsen af retsvæsenets uafhængighed er kategoriseret som følger: meget lav (under 30 % af de adspurgte opfatter retsvæsenets uafhængighed som delvis god og meget god), lav (mellem 30-39 %), middel (40-59 %), høj (60-75 %), meget høj (over 75 %).

⁸ Teknisk støtte ydes af Europa-Kommissionen under støtteprogrammet for strukturreformer til det græske justitsministerium med hensyn til forbedring af domstolenes forvaltning samt modernisering af systemet til evaluering og forfremmelse af dommere.

⁹ Den civile retsplejelov, strafferetsplejeloven, forvaltningsprocesloven, forvaltningsretsplejeloven, statut for revisionsretten, forretningsorden for revisionsretten, straffeloven, insolvensloven, loven om rettens pleje (vedvarende) og distriktsdommeres status (vedvarende), loven om retspersonale (vedvarende).

¹⁰ For yderligere oplysninger se Europa-Kommissionen, Country Report Greece 2019, SWD(2019) 1007 final, s. 57-58; Country Report Greece 2020, SWD(2020) 507 final, s. 62.

¹¹ Figur 22, 29, 31, 41, EU's resultattavle for retlige anliggender for 2020.

¹² Figur 27, 30, EU's resultattavle for retlige anliggender for 2020.

/forældrekonflikter¹³. Med hensyn til ressourcer synes regeringens generelle udgifter til retsvæsenet næsten udelukkende at dække lønninger og andet vederlag¹⁴.

I forbindelse med covid-19-pandemien har Grækenland gjort en indsats for at fremskynde digitaliseringen af den offentlige forvaltning¹⁵. I maj 2020 åbnede justitsministeriet i samarbejde med ministeriet for digital forvaltning op for digital/elektronisk udstedelse af 15 certifikater, f.eks. forskellige certifikater inden for arveret¹⁶ og handelsret gennem det eksisterende netværk af borgerservicecentre. Ministeriet samlede også 20 insolvensretlige certifikater til et enkelt, som er elektronisk tilgængeligt via det offentlige handelsregister.

Myndighederne har for nylig iværksat et initiativ til oprettelse af specialiserede kamre ved civile domstole og forvaltningsdomstole. De nye kamre vil tage sig af særlige kategorier af sager, såsom sager om erstatningskrav på baggrund af overtrædelse af national lovgivning og EU-lovgivning om elektronisk kommunikation, energi og beskyttelse af personoplysninger¹⁷. Der hersker en vedvarende debat om en mere systematisk omstrukturering af domstolene for bedre at tage hensyn til den aktuelle demografi, udviklingen inden for informations- og kommunikationsteknologi og andre relevante parametre blandt medlemmer af det juridiske fællesskab¹⁸.

Effektivitet

Retssystemet står fortsat over for udfordringer med hensyn til den overordnede effektivitet. Retslige statistikker viser, at navnlig det civile domstolssystem fortsat står over for effektivitetsudfordringer, da den tid, det tager at løse civil- og handelsretlige tvister i første instans, er blevet længere endnu (559 dage i 2018 sammenlignet med 479 dage i 2017)¹⁹. Derudover er produktiviteten ved domstolene i første instans faldende for så vidt angår gennemførelsesprocenten for tvister i civilretlige og handelsretlige sager (86,3 % i 2018 mod 96,0 % i 2017)²⁰, hvilket betyder, at Grækenland står over for en markant risiko for at opbygge nye efterslæb²¹. Interessenter angav en række proceduremæssige udfordringer, som den omstrukturerede civile retsplejelov forsøgte at håndtere, men som fortsætter den dag i dag. Disse udfordringer vedrører f.eks. varigheden af tvister i civilretlige og handelsretlige sager eller tvangsfuldbyrdsprocedurer. Der er iværksat en vedvarende gennemførelsesrapport om den civile retsplejelov, og der er allerede formuleret en række henstillinger²². Interessenter rapporterede, at strafferetten også står over for lignende problemer, og at der ses omfattende forsinkelser i behandlingen af sager²³. Domstolenes

¹³ Oplysninger indhentet i forbindelse med landebesøget i Grækenland.

¹⁴ Figur 34, EU's resultattavle for retlige anliggender for 2020.

¹⁵ Grækenland erklærede sig ikke i undtagelsestilstand i forbindelse med covid-19-pandemien.

¹⁶ Meddelelse fra justitsministeriet af 25. maj 2020.

¹⁷ Europa-Kommissionen, Enhanced Surveillance Report May 2020, s. 28 og 106.

¹⁸ Pikrammenos, "Judicial territorial planning: a choice of the legislator with a major import for the judicial system", in: "Justice in Greece", Dianeosis 2019 ("Δικαστική Χωροταξία: επιλογή του νομοθέτη με μείζονα σημασία για το δικαστικό σύστημα", στο συλλογικό έργο "Η Δικαιοσύνη στην Ελλάδα", Διανέοσις 2019).

¹⁹ Figur 6, EU's resultattavle for retlige anliggender for 2020.

²⁰ Figur 11, EU's resultattavle for retlige anliggender for 2020.

²¹ Figur 11 og 14, EU's resultattavle for retlige anliggender for 2020.

²² Europa-Kommissionen, Enhanced Surveillance Report May 2020, Institutional Paper Series 127, s. 73.

²³ Bidrag fra Transparency International til rapporten om retsstatssituationen 2020, s. 11. Ifølge oplysninger, som er indhentet inden for rammerne af landebesøget i Grækenland, medfører dette regelmæssigt, at sager om forseelser afsluttes med ad hoc-lovgivningsmæssige foranstaltninger, hvilket fører til *de facto*-straffrihed for en lang række forseelser (se f.eks. artikel 63 i lov 4687/2020, for et nyligt eksempel på denne praksis).

forvaltningsgren fortsætter med at forbedre sine resultater i forhold til antallet af afsluttede sager (163,5 % i 2018), hvilket mindsker den nødvendige tid til at løse forvaltningsretlige tvister i første instans og mindsker eksisterende efterslæb, ved at der løses flere sager, end der kommer ind²⁴. Den nødvendige tid, det tager at løse forvaltningssager i første instans (601 dage i 2018), er dog fortsat forholdsvis lang, og antallet af verserende sager er forholdsvis højt²⁵.

II. RAMME FOR BEKÆMPELSE AF KORRUPTION

Grækenland har oprettet en omfattende strategisk ramme for bekæmpelse af korruption, den nationale handlingsplan til bekæmpelse af korruption (NACAP). Den nationale myndighed for gennemsigtighed, der fører tilsyn med gennemførelsen af handlingsplanen, blev oprettet i 2019 med henblik på at forbedre samarbejdet og koordineringen mellem forskellige revisionsmyndigheder og kontrolorganer. I de seneste år har landet foretaget en række skridt for at revidere sin retlige ramme for bekæmpelse af korruption. Den seneste revision af forfatningen i 2019 ændrede immunitetsordningerne for parlamentsmedlemmer og ministre. Mange af de love til bekæmpelse af korruption, der er blevet revideret i de senere år, er ved at blive gennemført i øjeblikket, f.eks. inden for finansiering af politiske partier og indberetninger af aktiver. Med hensyn til sidstnævnte er et onlinesystem til afgivelse af indberetninger nu fuldt operationelt. Beskyttelsesordningen for whistleblowere debatteres i øjeblikket. Lobbyvirksomhed stadig ureguleret.

Hvor Grækenland scorede 36/100 i 2012 på Transparency Internationals korruptionsindeks (Transparency International Corruption Perceptions Index), har landet øget sin score til 48/100 i 2019²⁶, og Grækenland ligger nu som nr. 17 i EU og nr. 60 på verdensplan. 95 % af respondenterne i den seneste Eurobarometerundersøgelse om korruption anser korruption for at være udbredt i deres land (EU-gennemsnit: 71 %) ²⁷. 95 % af virksomhederne anser korruption for at være udbredt, og mere end halvdelen (58 %) siger, at korruption er et problem i forbindelse med deres forretningsvirksomhed²⁸. Dermed mener 36 % af befolkningen, at der rejses et tilstrækkeligt antal straffesager til at afskrække folk fra korruption (EU-gennemsnit på 36 %), mens 20 % af virksomhederne mener, at personer og virksomheder, der afsløres i forbindelse med bestikkelse af en højtstående embedsmand, straffes i passende omfang, mod et EU-gennemsnit på 31 %.

Straffelovgivningen er for nylig blevet revideret, og der forventes yderligere ændringer. I de forgangne år har Grækenland taget en række skridt til at revidere lovgivningen om bekæmpelse af korruption, kriminalisere korruptionsforbrydelser og indføre sanktioner, der står i et rimeligt forhold til overtrædelsen og har en afskrækkende virkning. Ændringer, der blev vedtaget i juni 2019, som nedgraderede aktiv bestikkelse fra en forbrydelse til en forseelse og lempede den tilknyttede sanktion, blev ophævet i november 2019. Denne ophævelse var en reaktion på bekymringer yttet af Sammenslutningen af Stater mod Korruption (Greco) og Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling (OECD), som også udsendte en række henstillinger i denne henseende²⁹. I kraft af det gældende *lex*

²⁴ Figur 12, 8, 15, EU's resultattavle for retlige anliggender for 2020.

²⁵ Figur 9, 15, EU's resultattavle for retlige anliggender for 2020.

²⁶ Transparency International Greece: <https://www.transparency.org/en/countries/greece>.

²⁷ Flash Eurobarometer 502 (2020), Corruption.

²⁸ Flash Eurobarometer 482 (2019), Businesses' attitudes towards corruption in the EU.

²⁹ GRECO Ad hoc Report on Greece (Rule 34); Europa-Kommissionen, Country Report for Greece 2020, (SWD(2020) 507 final).

mitior-princip³⁰ i græsk strafferet vil en række verserende sager dog blive berørt på grund af en forkortet forældelsesfrist eller mildere sanktioner³¹.

Samarbejdet og koordineringen mellem forskellige revisionsmyndigheder og kontrolorganer er blevet styrket. Den nationale myndighed for gennemsigtighed (NTA), der blev oprettet i august 2019³², sammenlagde seks tidligere separate revisionsorganer under sin paraplyorganisation med det formål at løse problemer med institutionel opsplitning og manglende koordinering. NTA har seks regionale kontorer og er ansvarlig for den overordnede planlægning, koordinering, tilsyn og evaluering af effektiviteten af alle kontrolmekanismer. Forebyggelse, afsløring og håndtering af svig og korruption i den offentlige sektor hører også under NTA's ansvarsområde og sætter yderligere fokus på emnet. Myndigheden er ansvarlig for den overordnede koordinering af den nationale handlingsplan til bekæmpelse af korruption (NACAP), som har været rammen for planlægning og overvågning af bestræbelserne på at forebygge og bekæmpe korruption siden 2013³³. NTA samarbejder med andre forvaltningsorganer og med anklagemyndighederne og har fået beføjelser til at iværksætte administrative sanktioner, mens dens kontrolrevisorer kan foretage indledende undersøgelser eller efterforskninger på grundlag af en ordre fra en offentlig anklager. Myndighedens operationelle uafhængighed og administrative og økonomiske autonomi er nedfældet i lovgivningen, og dens aktiviteter er underlagt parlamentarisk kontrol.

To særlige enheder til bekæmpelse af korruption er ansvarlige for at håndtere korruption begået af politikere og højtstående embedsmænd. Anklagemyndigheden med ansvar for økonomiske forbrydelser og anklagemyndigheden med ansvar for korruptionssager understøttes af specielle efterforskningsagenturer såsom generaldirektoratet for enheden for finansiell og økonomisk kriminalitet (SDOE) og politienheden til bekæmpelse af økonomisk kriminalitet. Efter specifikke henstillinger fra OECD bestræber Grækenland sig på at udstyre efterforsknings- og anklagemyndighederne med tilstrækkelige menneskelige og tekniske ressourcer³⁴.

Der er taget vigtige skridt til at håndtere hindringer for retsforfølgelse af korruption på højt plan gennem forfatningsændringer. De forfatningsmæssige bestemmelser vedrørende den immunitetsordning, der gælder for parlamentsmedlemmer, tjenestemænd eller tidligere ministre, blev ændret i 2019. Under den tidligere retlige ordning blev muligheden for at retsforfølge nuværende og tidligere regeringsmedlemmer stærkt begrænset af en kompleks og tidsbegrænset procedure for parlamentarisk godkendelse på forskellige trin i strafferetsplejen. Den særlige forældelsesfrist er også afskaffet, hvilket eliminerer en række vigtige juridiske hindringer for retsforfølgelse af korruption på højt plan, især med hensyn til fjernelsen af fristen for parlamentet til at vedtage et forslag om retsforfølgelse af nuværende eller tidligere ministre³⁵. De relevante bestemmelser trådte i kraft den 28. november 2019 og finder ikke anvendelse med tilbagevirkende kraft i allerede verserende sager.

³⁰ *Lex mitior*-princippet er princippet om anvendelse af mindre alvorlig lovgivning og udgør et generelt princip i national straffelov såvel som et generelt princip i EU-retten.

³¹ For yderligere oplysninger se Europa-Kommissionen, Country Report for Greece 2020, (SWD(2020) 507 final) s. 64, 65.

³² Lov 4622/2019.

³³ Den nationale myndighed for gennemsigtighed (2018): Handlingsplan til bekæmpelse af korruption 2018-2021. Grækenland vedtog sin første nationale handlingsplan til bekæmpelse af korruption (NACAP) i marts 2013, som blev yderligere opdateret i august 2015.

³⁴ OECD (2018): Phase 3bis follow-up: additional written report by Greece.

³⁵ Europa-Kommissionen, Country Report for Greece 2020, (SWD(2020) 507 final).

Mange vigtige reformer vedrørende bekæmpelse af korruption, som tidligere er blevet vedtaget, er nu ved at blive implementeret. Efter en række lovgivningsmæssige reformer er en moderne lov om partifinansiering faldet på plads.³⁶ Det ser dog ud til, at dens fulde gennemførelse giver anledning til bekymring, da kontrolmekanismerne endnu ikke er fuldt ud effektive, og der indtil videre ikke er indført nogen sanktioner fra parlamentets kompetente revisionsudvalg over for noget politisk parti³⁷.

Grækenland har gennemført adskillige reformer for at forbedre og styrke den juridiske ramme for systemet til indberetning af aktiver. Fra og med 2016 afgives indberetninger af aktiver for alle omfattede kategorier online,³⁸ og systemet er nu fuldt ud operationelt. Imidlertid blev den relevante lov om afgivelse af indberetninger af aktiver og økonomiske interesser af ansvarlige personer ændret igen i 2018, hvor det blev fastsat, at alle omfattede personer igen skal afgive deres indberetninger af aktiver for årene 2015, 2016 og 2017³⁹. Der er fire hovedmyndigheder med ansvar for modtagelse og revision af indberetninger af aktiver: i) Parlamentets udvalg for undersøgelse af indberetninger af aktiver (CIDA), det såkaldte 3-A-udvalg, der består af 11 medlemmer og er ansvarlig for tilsynet med og sanktionerne i forhold til finansieringen af politiske enheder (f.eks. partier og personer) og til indberetninger af aktiver. Udvalget støttes af en særtjeneste bestående af 20 ansatte under ledelse af en specialist, der er udstationeret af det særlige sekretariat for det finansielle efterforskningsorgan. ii) Enheden til efterforskning af finansieringskilder (myndighed til bekæmpelse af hvidvaskning af penge), som er ansvarlig for revisionen af indberetninger af aktiver fra flere kategorier af embedsmænd samt fra personer, der udfører ledelsesopgaver i særlige private juridiske enheder. iii) Politiets enhed for interne anliggender, som er ansvarlig for revisionen af politifolks indberetninger af aktiver. iv) Chefen for den nationale myndighed for gennemsigtighed, der er ansvarlig for modtagelse og verifikation af indberetninger af aktiver fra administrative kontrolmyndigheder (kontrollanter, revisorer, efterforskere). De fire myndigheder er uafhængige af hinanden, og der findes ingen formel samarbejds mekanisme til at koordinere deres aktiviteter. Derudover kan andre tilsynsorganer bekræfte en indberetning af aktiver på ad hoc-basis, hvis de har modtaget en klage.⁴⁰

En nylig reform indfører nye bestemmelser om interessekonflikter. De omfatter medlemmer af regeringen, generalsekretærene og specialekretærene samt koordinatore for decentraliserede forvaltninger, formændene for eller lederne af uafhængige myndigheder og præsidenter, vicepræsidenter, guvernører, stedfortrædende guvernører og administrerende direktører for offentlige og private juridiske enheder⁴¹, undtagen dem nedfældet i forfatningen, som kun refererer til parlamentet og ikke til regeringen. Tjenestemandsløven skitserer mange begrænsninger og uforeneligheder for embedsmænd. Der gælder lignende

³⁶ Lov 3023/2002 som ændret ved lov 4304/2014, 4472/2017, 4475/2017, 4509/2017.

³⁷ Europa-Kommissionen, Country Report for Greece 2020, (SWD(2020) 507 final).

³⁸ Regler for indberetninger af aktiver er anført i L. 3213/2003, der gælder efter gennemførelsen af L. 4571/2018.

³⁹ Statstidende 186 /A/ 30.10.2018. Lov 4571/2018 krævede, at alle kategorier af skyldnere igen skulle afgive deres indberetninger af aktiver for årene 2015, 2016 og 2017.

⁴⁰ Revisionsretten træffer endvidere afgørelse i sager, der opstår som følge af revision af uberettiget vækst i aktiver for personer, der har pligt til at angive deres formue (som omhandlet i artikel 1 i lov 3213/2003), som er indgivet i form af en retssag af anklagemyndigheden ved revisionsretten efter en revision foretaget af de kompetente forvaltningsorganer. Formålet med revisionen er at lokalisere vækst i aktiver, der anses for at være resultatet af korruption, og foretage opkrævning (artikel 3B, stk. 4 og 12, i lov 3213/2003, artikel 118, lov 4700/2020) hos de ansvarlige.

⁴¹ Artikel 71 i lov 4622/2019.

bestemmelser for parlamentsmedlemmer i adfærdskodeksen for parlamentsmedlemmer⁴². Overtrædelse af disse bestemmelser kan resultere i en disciplinærforsæelse⁴³.

Lobbyvirksomhed i Grækenland er stort set ureguleret, og beskyttelsen af whistleblowere er ufuldstændig. På nuværende tidspunkt findes der ingen særlige forpligtelser om registrering af lobbyister eller rapportering af kontakter mellem offentlige embedsmænd og lobbyister. Et lovforslag er dog under udarbejdelse. Der findes ingen overordnede juridiske rammer for beskyttelse af whistleblowere. Nogle bestemmelser hører under rammerne for "vidner af almen interesse"⁴⁴, der indfører begrænset beskyttelse mod strafforfølgning for personer, som afslører visse forbrydelser, herunder korruption. Der er taget skridt til at indføre retningslinjer til beskyttelse af whistleblowere i den private sektor⁴⁵, og et lovgivningsinitiativ til etablering af en effektiv mekanisme til beskyttelse af whistleblowere er en del af den nationale handlingsplan til bekæmpelse af korruption 2018-2021, men der mangler endnu at blive udviklet en overordnet ramme.

Med hensyn til "svingdørsproblematikken" er den juridiske ramme blevet ændret i 2019. Tidligere fastsatte lovgivningen, at højtstående embedsmænd skal afholde sig fra enhver privat erhvervsmæssig aktivitet svarende til deres tidligere opgaver i en periode på to år. Overtrædelser af bestemmelserne blev straffet med adskillige sanktioner såsom bøder, forbud mod at blive udnævnt til embedsmænd i den offentlige administration i en periode på ti år og fjernelse fra det pågældende nationale register⁴⁶. Disse bestemmelser er imidlertid blevet afskaffet gennem nye ændringer, som indførte en forkortet inhabilitetsperiode fra to år til et år og fjernede sanktionsbestemmelser⁴⁷. Et uafhængig etisk udvalg, der er nedsat i den nationale myndighed for gennemsigtighed, er ansvarlig for at give denne tilladelse (eller for at tillade denne aktivitet under særlige betingelser) og for at foreslå sanktioner inden for lovens rammer, der skal pålægges af chefen for den nationale myndighed for gennemsigtighed.

III. MEDIEPLURALISME

Den græske retlige ramme vedrørende mediepluralisme er baseret på et sæt forfatningsmæssige garantier og lovgivningsmæssige foranstaltninger. Især er ytringsfriheden anerkendt af forfatningen. Strukturer til at sikre mediepluralisme og presserettigheder er på plads. Græske medier er blevet påvirket af den økonomiske krise, hvilket har medført en øget finansiell sårbarhed hos medievirksomheder og journalister⁴⁸.

Uafhængigheden af reguleringsmyndigheden for audiovisuelle medietjenester er sikret, men der mangler ressourcer. Det nationale råd for radio og fjernsyn (NCRTV) fører tilsyn med og regulerer markedet for radio og tv. Dets uafhængighed er nedfældet i forfatningen⁴⁹,

⁴² Artikel 3 i adfærdskodeksen for parlamentarikere.

⁴³ United Nations — Office on Drugs and Crime (2018) Thematic Compilation of Relevant Information Submitted by Greece — Asset and interest Disclosure systems.

⁴⁴ Lov 4254/2014.

⁴⁵ OECD (2018), Guidelines on Whistleblower Protection for Companies in Greece. Disse retningslinjer er udviklet med EU-støtte.

⁴⁶ Artikel 23 i lov 4440/2016.

⁴⁷ Lov 4622/2019 (artikel 119) om statsadministrationen: organisation, drift og gennemsigtighed i regeringen, offentlige organer og centrale offentlige myndigheder, der trådte i kraft i august 2019.

⁴⁸ I 2020 ligger Grækenland som nr. 65 på verdensplan i det internationale pressefrihedsindeks fra Journalister Uden Grænser.

⁴⁹ Forordningens artikel 15, stk. 2.

og dets juridiske rammer er beskrevet i medieloven⁵⁰. NCRTV er et organ med ni medlemmer, der består af en formand, en næstformand og syv medlemmer, der udnævnes af formændenes plenarmøde, som er et særligt organ i parlamentet, der har ansvaret for udnævnelser til de uafhængige myndigheder, hvor alle politiske partier er repræsenteret⁵¹. Dets uafhængighed og effektivitet er vurderet som en lav risiko af observatoriet for mediepluralisme 2020 (MPM 2020). MPM 2020 anfører dog også, at der ikke er nogen specifikke garantier til undgåelse af vilkårlig beslutningstagning på statens vegne hvad angår myndighedens budgetmæssige ressourcer. Det hævder ligeledes, at selv om der findes regler om uforenelighed, er udnævnelsesprocedurerne ikke tilstrækkeligt gennemsigtige, og de påkrævede kvalifikationer fastlægges i generelle vendinger, hvilket ikke udelukker medlemsudvælgelse på baggrund af politiske overvejelser⁵². Det blev fremhævet under landebesøget, at NCRTV mangler tilstrækkelige økonomiske og personalemæssige ressourcer til at udføre alle sine opgaver, navnlig når det drejer sig om overvågning af audiovisuelle medietjenester, der stammer fra de regioner og øer, som ligger længst fra Athen og ikke kan ses fra hovedstaden. Myndighederne har indledt processen med at gennemføre det reviderede direktiv om audiovisuelle medietjenester (AVMSD)⁵³. Dette direktiv styrker uafhængigheden af tilsynsmyndighederne for audiovisuelle medier ved at sikre, at de er juridisk adskilt fra deres regering såvel som funktionelt uafhængige af regeringen og fra ethvert andet offentligt eller privat organ.

Gennemsigtighed i medieejerskab er kun delvist sikret, navnlig for audiovisuelle medietjenester. De audiovisuelle medier er bemyndiget til at rapportere om deres ejerskabsstrukturer til NCRTV⁵⁴, men de trykte medier er ikke forpligtet til at angive deres ejer i deres dokumenter. Det er dog værd at bemærke, at medieoperatører skal oplyse nationale myndigheder om ejerskabsforhold for at registrere sig i det regionale og lokale presseregister⁵⁵. Offentliggørelse af ejerskab af nyhedsmedier til offentligheden finder kun delvist sted, især for så vidt angår de endelige reelle ejere⁵⁶. MPM 2020 har vurderet gennemsigtighed af medieejerskab som mellemstor risiko, hvilket betyder, at "den nationale lovgivning ikke er kendetegnet ved klare bestemmelser om oplysning om ejerskab af nyhedsmedier". Med hensyn til gennemsigtighed i onlinemedieejerskab rapporterer de græske myndigheder, at generalsekretariat for medier og kommunikation har udsendt et onlinemedieregister, kaldet "e-medier"⁵⁷. Dette register er rettet mod alle medieejere med tilstedeværelse online (websted) og tilskynder dem til at registrere deres onlineaktiviteter.

Det rapporteres, at kriterierne for fordeling af indirekte statstilskud er retfærdige. MPM 2020 rapporterer, at kriterierne for indirekte statstilskud, såsom tilskud til postomdeling, nedsat merværdiafgift og satser for elektroniske kommunikationstjenester, er retfærdige. Interessenter har dog rapporteret bekymringer over den manglende økonomiske

⁵⁰ Lov 4339/2015 og ligeledes lov 1866/1989, 2328/1995, 2644/1998, 2863/2000 osv. som ændret.

⁵¹ Input fra Grækenland til rapporten om retsstatssituationen 2020.

⁵² 2020, observatoriet for mediepluralisme.

⁵³ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2018/1808 af 14. november 2018 om ændring af direktiv 2010/13/EU.

⁵⁴ Det reviderede direktiv om audiovisuelle medietjenester (AVMSD) opfordrer medlemsstaterne til at vedtage lovgivningsmæssige foranstaltninger, forudsat at medietjenesteudbydere stiller oplysninger til rådighed om deres ejerskabsstruktur under deres kompetenceområde, herunder de reelle ejere.

⁵⁵ Artikel 20 og 22 i loven 4557/2018 om bestemmelser for en central registrering af reelt ejerskab.

⁵⁶ 2020, observatoriet for mediepluralisme. Ifølge de græske myndigheder forpligter en ny ministerbeslutning (667/2020) nu alle enheder, der driver virksomhed i Grækenland, til at føre et særligt register over reelt ejerskab, der afslører deres endelige reelle ejere og hele kæden af begunstigede. Dette gælder også for medievirksomheder.

⁵⁷ E-medieregistret kan findes her: <https://emedia.media.gov.gr/>.

støtte fra regeringen til journalister og den manglende gennemsigtighed i tildelingen af pandemirelateret statsreklame⁵⁸. De græske myndigheder anfører, at generalsekretariat for medier og kommunikation fører tilsyn med gennemførelsen af kommunikationsprogrammer og offentlige tjenester og organisationers aktiviteter. Hver tjeneste eller organisation, der driver et kommunikationsprogram med et budget, der overstiger 30 000 EUR, er forpligtet til at indsende en ansøgning, der skal godkendes af generalsekretariatet. Ifølge MPM 2020 er politikken gennemsigtighed alligevel problematisk, eftersom de beløb, der modtages af berettigede trykte medier, ikke offentliggøres.

Ytringsfriheden anerkendes af forfatningen. Nylige ændringer af straffeloven har ført til afskaffelse af lovovertrædelsen for blasfemi. Fængsel er blandt de mulige sanktioner for injurier. Retten til adgang til oplysninger er nedfældet i forfatningen. Den sikrer også ret til indsigt i dokumenter, som offentlige organer ligger inde med. Begrænsninger defineres i overensstemmelse med internationale standarder, og klageordninger er på plads. Den lovgivningsmæssige ramme for beskyttelse af whistleblowere, som ofte er vigtige kilder for journalister, er stadig ufuldstændig. Ifølge MPM 2020 omfatter de vigtigste problemstillinger utilstrækkelige mekanismer til at sikre respekt for faglige standarder inden for journalistik. Interessenter rapporterede, at etiske organer i journalisternes fagforeninger ikke er særlig aktive og ikke er i stand til effektivt at overvåge etisk journalistik eller andre anliggender, men pegede samtidig på et relativt sundt onlinemedielandskab i Grækenland, især på lokalt niveau⁵⁹.

Journalister står over for udfordringer med hensyn til deres arbejdsforhold og sikkerhed. Arbejdsvilkårene er fortsat problematiske, og journalister slipper ikke for overfald på og trusler mod deres fysiske integritet. Der er blevet rapporteret adskillige overfald på journalister i den seneste tid⁶⁰. Det Europæiske Center for Presse- og Mediefrihed (ECPMF) angiver, at med få undtagelser kommer den største trussel mod journalisters sikkerhed i Grækenland fra højreradikale ekstremister⁶¹. I 2019 og 2020 rapporterede Europarådets platform til fremme af beskyttelse af journalistik og journalisters sikkerhed⁶² og Mapping Media Freedom⁶³ ni indberetninger knyttet til smædekampagner mod journalister, angreb rettet mod journalister, der dækker migrations- og flygtningespørgsmål og covid-19-statsfinansiering til medier. Journalistforeninger i Grækenland yder juridisk bistand, begrænset økonomisk støtte samt uddannelse af journalister.

IV. ANDRE INSTITUTIONELLE SPØRGSMÅL VEDRØRENDE DEN DEMOKRATISKE KONTROL OG BALANCE

Grækenland er et parlamentarisk demokrati med et enkeltkamret parlament. Magtadskillelsen er nedfældet i forfatningen⁶⁴. Den lovgivningsmæssige magt ligger hos parlamentet og præsidenten,⁶⁵ og retten til at indføre lovgivning tilhører parlamentet og regeringen.

⁵⁸ Oplysninger indhentet i forbindelse med landebesøget i Grækenland.

⁵⁹ 2020, observatoriet for mediepluralisme.

⁶⁰ I december 2018 forårsagede et bombeangreb på tv-stationen SKAI i Athen omfattende skader. I maj 2019 fik en journalist fra CNN i Grækenland ødelagt sin bil i en påsat brand. Det Europæiske Center for Presse- og Mediefrihed (ECPMF) rapporterer, at ligeledes i 2019 stormede anarkister avisen Athens Voices hovedkvarter og ødelagde kontorudstyr, computere og møbler.

⁶¹ Det Europæiske Center for Presse- og Mediefrihed (2019), Greece: New democracy — new press freedom?

⁶² Europarådet, platform til fremme af beskyttelse af journalistik og journalisters sikkerhed.

⁶³ ECPMF, Mapping Media Freedom.

⁶⁴ Forordningens artikel 26.

Lovgivningsprocessen gennemgår reformbestrebelse for at standardisere og strømline den forberedende fase og forbedre dens kvalitet. Den græske lovgivningsmæssige virkelighed var indtil for nylig præget af manglende sammenhæng og en stor grad af opsplitning. Dette er blevet kendt under betegnelserne "*polynomia*" eller endog "*kakonomia*" og blev yderligere forværret af manglen på autoritativ og omfattende kodificering af lovgivningen⁶⁶. For at løse disse udfordringer omdefinerede og udarbejdede et lovgivningsinitiativ⁶⁷ fra 2019 de normative rammer for god lovgivnings- og kodificeringspraksis. Dette resulterede i den seneste udvikling og vedtagelse af standardmetoder, som er beskrevet i de pågældende manualer, der er omdelt i hele forvaltningen og er tilgængelige online⁶⁸.

En omfattende reform af lovgivningsprocedurerne sigter mod at styrke lovgivningens kvalitet. Indtil for nylig var gennemførelse af konsekvensanalyser og høring af interessenter ikke veletablerede metoder til vedtagelse af lovgivning. Statsadministrationsloven af 2019⁶⁹ sigter mod en omfattende reform af lovgivningsprocedurer på baggrund af principper og teknikker med vægt på at styrke vigtigheden af konsekvensanalyser. Loven etablerede også et uafhængigt videnskabeligt evalueringsorgan med deltagelse af både advokater og økonomer og styrkede den institutionelle udformning for retlig kodificering og reformering. Gennemførelsen af statsadministrationsloven er sat i gang. Myndighederne vedtog for nylig en detaljeret lovgivningsmæssig metodehåndbog og en skabelon til en omfattende konsekvensanalyse⁷⁰. Interessenter, såsom den græske nationale menneskerettighedsinstitution⁷¹ eller den græske ombudsmand⁷², påpegede, at de ikke på forhånd modtager lovforslagene og derfor mangler tilstrækkelig tid til at kommentere bestemmelserne grundigt. Desuden er den tid, der er tilladt til offentlig høring, ofte meget kort. Den nye lovgivningsproces sigter mod at afhjælpe disse mangler. Derudover rapporterede myndighederne om igangværende bestræbelser på at begrænse anvendelsen af hurtige procedurer og hasteanordninger i lovgivningsprocessen.

Respekt for grundlæggende og forfatningsmæssige rettigheder er sikret på flere måder, herunder uafhængige myndigheder. Eftersom der ikke er nogen formel forfatningsdomstol i Grækenland, gør den græske forfatning det muligt for alle dommere at fastslå, om en persons forfatningsmæssige rettigheder er blevet krænket af en lov, der er i strid med forfatningen⁷³. Som følge af et sådant system med diffus forfatningsmæssig revision har alle domstole kompetence til at gennemgå lovenes forfatningsmæssighed⁷⁴. Under forfatningen

⁶⁵ Se tidligere bemærkning.

⁶⁶ Sotiropoulos/Christopolous, "Polynomia and Kakonomia in Greece", Dianeosis 2017 (*Πολυνομία Και Κακονομία Στην Ελλάδα*); se også Europa-Kommissionen, Country Report Greece 2019, SWD(2019) 1007 final, p. 55.

⁶⁷ Lov 4622/2019 om statsadministrationen, afsnit 3, kapitel C, Processen for udarbejdelse af lovgivning og god lovgivningspraksis, artikel 57-64 og kapitel D, Kodificering og overvågning af lovgivningen, artikel 65-67.

⁶⁸ Manualer om retlig kodificering, lovgivningsteknik og konsekvensanalyser.

⁶⁹ Lov 4622/2019.

⁷⁰ Den blev udarbejdet med teknisk support fra Europa-Kommissionen, jf. Europa-Kommissionen, Enhanced Surveillance Report May 2020, s. 27, 103.

⁷¹ Oplysninger indhentet i forbindelse med landebesøget i Grækenland.

⁷² ENNRHI, The rule of law in the European Union, s. 115.

⁷³ Forfatningens artikel 87, stk. 2, der fastsætter, at dommere ikke er forpligtet til at overholde bestemmelser vedtaget i strid med forfatningen. Forfatningens artikel 93, stk. 4, fastsætter, at domstolene ikke er forpligtet til at anvende en lov, hvis indhold er i strid med forfatningen.

⁷⁴ Se f.eks. Contiades, Papacharalambous og Papastilianos, The Constitution of Greece: EU Membership Perspectives, in: National Constitutions in European and Global Governance: Democracy, Rights, the Rule of Law, 2019, s. 642-643.

fra 1975 blev der imidlertid oprettet en særlig ad hoc-domstol, en særlig øverste domstol⁷⁵. Dens begrænsede kompetence omfatter *ex post*-gennemgangen af lovgivningens forfatningsmæssighed i tilfælde af uenighed mellem de øverste domstole. Dens domme vedrørende lovbestemmelsernes forfatningsmæssighed, der hører under dens kontrol, er bindende for alle domstole. Den græske ombudsmand, som er en uafhængig forvaltningsmyndighed, der blev oprettet i 1997, har til opgave at mægle mellem borgere og offentlige tjenester, lokale myndigheder, organer omfattet af offentlig ret og forsyningstjenester, til at beskytte borgerrettigheder, bekæmpe fejl eller forsømmelser og sikre overholdelse af behørig proces⁷⁶. Grækenland har yderligere oprettet en national kommission for menneskerettigheder som national menneskerettighedsinstitution i 1998, der fungerer som et uafhængigt rådgivende organ i staten om spørgsmål relateret til beskyttelse og fremme af menneskerettigheder. Den blev godkendt igen med A-status i overensstemmelse med FN's generelle principper⁷⁷ i marts 2017.

Adgang til oplysninger (herunder til administrative afgørelser) sikres, og gennemsigtighed sikres gennem en politik om adgang til statslige oplysninger. Siden 2010 har Grækenland drevet en elektronisk platform ("*Di@vgeia*"), som alle offentlige myndigheder skal uploade alle administrative handlinger til, herunder bl.a. beslutninger om udnævnelse, tildeling af tilskud, forflytning af personale og beslutninger om statsstøtte til borgere⁷⁸. Relevant lovgivning fastsætter endvidere, at ingen handling anses for at være gyldig, medmindre den først uploades og vises på den elektroniske platform, som enhver interessent har direkte adgang til⁷⁹.

Foreningsfriheden er nedfældet i forfatningen, selv om der ikke er nogen specifikke understøttende rammer for civilsamfundet. De græske myndigheder rapporterede, at den nuværende retlige ramme ikke indeholder specifikke bestemmelser om oprettelse og drift af NGO'er⁸⁰. I 2018 blev der imidlertid oprettet et medlemsregister for græske og udenlandske NGO'er som følge af en fælles ministeriel afgørelse⁸¹, som derefter blev yderligere reguleret i 2020⁸². Den sidstnævnte lovgivning indførte og udvidede gradvist reglerne for registrering og certificering af græske og udenlandske NGO'er, som er aktive inden for området asyl, migration og social integration, og fastlægger betingelserne for registrering af organisationer samt giver beføjelser til ministeriet for migration og asyl om fastlæggelse af yderligere krav til registrering af NGO'er. Dette er blevet kritiseret af en række interessenter, fordi de mener, at reglerne om NGO'ers drift indeholder for strenge og uforholdsmæssige krav for så vidt angår registrering og certificering⁸³. Der er også rapporteret om en stigning i angreb på NGO'er, der arbejder med flygtninge og migranter i Grækenland⁸⁴, og der er udtrykt

⁷⁵ Forordningens artikel 100.

⁷⁶ Den græske ombudsmand er også det nationale ligestillingsorgan med et mandat til at bekæmpe forskelsbehandling og fremme princippet om ligebehandling uanset køn, race eller etnisk oprindelse, familie eller social status, religion eller tro, handicap eller kronisk sygdom, alder, seksuel orientering og kønsidentitet.

⁷⁷ Principper vedrørende status for nationale institutioner (Paris-principperne) vedtaget ved FN's generalforsamlingsresolution 48/134 den 20. december 1993

⁷⁸ Den elektroniske platform er tilgængelig her: <https://diavgeia.gov.gr/en>.

⁷⁹ Lov 4210/2013.

⁸⁰ Input fra Grækenland til rapporten om retsstatssituationen 2020, punkt 45.

⁸¹ Fælles ministeriel afgørelse 7586/18.

⁸² Lov 4662/2020, yderligere ændret ved lov 4686/2020.

⁸³ Refugee Support Aegean, New Rules on Civil Society Supporting Refugees and Migrants in Greece, 2020, s. 1-3; Expert Council on NGO Law, Conference of INGOs of the Council of Europe, CONF/EXP(2020)4, s. 23.

⁸⁴ Bidrag fra Front Line Defenders til rapporten om retsstatssituationen 2020, s. 2-3.

bekymring over, at det "civile råderum" for civilsamfundet til at operere i Grækenland er indsnævret siden 2019⁸⁵.

⁸⁵ Bidrag fra Greenpeace til rapporten om retsstatssituationen 2020, s. 2; se også CIVICUS' rating, Monitor — Tracking Civic Space, som er en skala med fem kategorier: åben, indsnævret, obstrueret, undertrykt og lukket.

Bilag I: Liste over kilder i alfabetisk rækkefølge*

* *Listen over indkomne bidrag i forbindelse med høringen om rapporten om retsstatssituationen 2020 kan findes på (COM-websted).*

Centre for Media Pluralism and Media Freedom (2020), 2020 Media pluralism monitor. <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2020>.

Centre for Media Pluralism and Media Freedom (2020), 2020 Media Pluralism Monitor — decriminalisation of defamation infographic. https://cmpf.eui.eu/wp-content/uploads/2019/01/decriminalisation-of-defamation_Infographic.pdf.

CIVICUS Monitor — Tracking Civic Space. <https://monitor.civicus.org/country/greece/>.

Contiades, Papacharalambous og Papastilianos (2019), The Constitution of Greece: EU Membership Perspectives.

Den europæiske e-justice-portal, Retssystemer i medlemsstater — Grækenland. https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-el-da.do?member=1.

Det Europæiske Center for Presse- og Mediefrihed (2019), Greece: New democracy — new press freedom? <https://www.ecpmf.eu/greece-new-democracy-new-press-freedom/>.

Det Europæiske Center for Presse- og Mediefrihed, Mapping media freedom: Greece. <https://www.mappingmediafreedom.org/country-profiles/greece/>.

Det Europæiske Netværk af Nationale Menneskerettighedsorganisationer (2020), Contribution from the European Network of National Human Rights Institutions for the stakeholder consultation for the 2020 Rule of Law Report.

Europa-Kommissionen (2019), Country report Greece, SWD(2019) 1007 final.

Europa-Kommissionen (2020), Country report Greece, SWD(2020) 507 final.

Europa-Kommissionen (2020), Enhanced surveillance report: institutional paper 127.

Europa-Kommissionen (2020), EU's resultatavle for retlige anliggender.

Europarådet, Conference of INGOs, Expert Council on NGO Law, Opinion on the compatibility with European standards of recent and planned amendments to the Greek legislation on NGO registration, 2. juli 2020. <https://www.coe.int/en/web/ingo/-/greek-legislation-on-ngo-registration>

Europarådet, Platform to promote the protection of journalism and safety of journalists — Greece. <https://www.coe.int/en/web/media-freedom/greece>.

Europarådets Ministerkomité (2016), Recommendation CM/Rec(2016)4 of the Committee of Ministers to Member States on the protection of journalism and safety of journalists and other media actors.

Front Line Defenders (2020), Contribution from the Front Line Defenders for the 2020 Rule of Law Report.

Generaldirektoratet for Kommunikation (2019), Flash Eurobarometer 482: Businesses' attitudes towards corruption in the EU.

Generaldirektoratet for Kommunikation (2019), Standard Eurobarometer 91.

Generaldirektoratet for Kommunikation (2020), Special Eurobarometer 502: Corruption.

GRECO (2018), Fourth Evaluation Round, on Greece on corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors, Compliance report.

GRECO (2019), Ad hoc report on Greece (Rule 34).

Greek Government (2020), Input from Greece for the 2020 Rule of Law Report.

Greek Government, Online media register. <https://emedia.media.gov.gr/>.

Greek Government, Online platform Di@vgeia. <https://diavgeia.gov.gr/en>.

Greenpeace (2020), Contribution from Greenpeace for the 2020 Rule of Law Report.

Journalister uden grænser (2020), det internationale pressefrihedsindeks. <https://rsf.org/en/ranking>.

Ministry of Digital Governance, Di@vgeia: The transparency program initiative. <https://diavgeia.gov.gr/en>.

Ministry of Justice (2020), Communique of 25 May 2020. <https://www.ministryofjustice.gr/?p=5108>.

National Transparency Authority (2018) anti-corruption action plan 2018-2021. <http://www.gsac.gov.gr/attachments/article/234/National%20Anti-Corruption%20Action%20Plan%202018-2021.pdf>.

OECD (2018), Assessment and Review of Asset Recovery Institutional Arrangements in Greece.

OECD (2018), Guidelines on Whistleblower Protection for Companies in Greece. <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/OECD-Guidelines-Whistleblower-Protection-Companies-in-Greece-ENG.pdf>.

OECD (2018): Phase 3bis follow-up: additional written report by Greece. [https://one.oecd.org/document/DAF/WGB\(2018\)43/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAF/WGB(2018)43/en/pdf).

Pikrammenos (2019), Judicial territorial planning: a choice of the legislator with a major import for the judicial system.

Refugee Support Aegean (2020), New rules on civil society supporting refugees and migrants in Greece. https://rsaegean.org/wp-content/uploads/2020/05/RSA_Comments_NGO_Registry.pdf.

Reuters Institute og University of Oxford, Digital News Report: Greece. <http://www.digitalnewsreport.org/survey/2020/greece-2020/>.

Sotiropoulos og Christopolous (2017), Polynomia and Kakonomia in Greece.

Transparency International (2020), Contribution from Transparency International for the 2020 Rule of Law Report.

Transparency International, Corruption Perceptions Index: Greece. <https://www.transparency.org/en/countries/greece>.

United Nations — Office on Drugs and Crime (2018) Thematic Compilation of Relevant Information Submitted by Greece — Asset and interest Disclosure systems. https://www.unodc.org/documents/corruption/WG-Prevention/Art_8_Financial_disclosure_declaration_of_assets/Greece.pdf.

Virtuelt landebesøg i Grækenland i forbindelse med rapporten om retsstatssituationen 2020.

Bilag II: Landebesøg i Grækenland

Kommissionens tjenestegrene afholdt virtuelle møder i juni 2020 med:

- 3A Committee
- Athens Bar Association
- Council of State
- Court of Audit
- Deputy Minister's Cabinet
- Financial Intelligence Unit
- General Secretary for Legal and Parliamentary Affairs
- Hellenic National Audio-visual Regulator
- Journalists' Union of Macedonia and Thrace
- Ministry of Justice
- National Transparency Authority
- Ombudsman
- Prosecutor's Office for Financial Crimes and the Financial Police Division
- Special Agency supporting the Political Financing Audit Committee
- Supreme Court

* Kommissionen mødtes også med følgende organisationer på en række horisontale møder:

- Amnesty International
- Civil Liberties Union for Europe
- Civil Society Europe
- Konferencen af Europæiske Kirker
- EuroCommerce
- European Center for Not-for-Profit Law
- Det Europæiske Center for Presse- og Mediefrihed
- Det Europæiske Borgerforum
- Free Press Unlimited
- Front Line Defenders
- ILGA-Europe
- Den Internationale Juristkommission
- Det Internationale Menneskerettighedsforbund
- Det Internationale Presseinstitut
- Platformen for livslang læring
- Open Society Justice Initiative/Open Society European Policy Institute
- Journalister uden Grænser
- Transparency International EU